

VOJENNAJA MISZL

A hadtápvezetés néhány kérdése

(A Nagy Honvédő Háború tapasztalatai alapján)

Irta: I. M. Golusko, a hadtudományok doktora, professzor

Megjelent: a Voennaja Miszl 1981. 11. számában.

1981 augusztusában emlékeztünk meg a 40 éve létrehozott központhadtáp vezető szerveiről, amelyek gazdag történelemmel rendelkeznek és kapcsolatosak a Szovjet Fegyveres Erők születésével és fejlődésével. Az összes változások, amelyek végbementek az építés különböző szakaszain, mindenkor érintették a hadtápot, a hadtápvezetés szerveit a csapat, a hadművelet és a hadászati tagozatokban egyaránt.

A hadtápvezetés saját, világosan kifejezhető specifikával rendelkezik. A hadművészet törvényszerűségein alapul, megőrizve a csapatvezetés jellemző vonásait, ugyanakkor a saját feladatai megoldásában, tartalmában és módszerekben olyan specifikával rendelkezik, amely meghatározza az anyagi eszközök saját mozgását a Fegyveres Erők haderőnemeinél, fegyvernemeinél, seregtesteknél, hadosztályoknál, egységeknél és alegységeknél. Ez a folyamat magába foglalja a hadi szükséglet termékeit, megrendelését a hadtáp nomenklatúrája szerint a népgazdaság különböző ágazatainál, azok átvételét, tárolását, az anyagi eszközök csapatoknál történő alkalmazásának előkészítését, olyan intézkedések végrehajtását, amelyek biztosítják összességében a traktor, a repülőtér-műszaki, a repülőtér-technikai, az egészségügyi és más hadtáp és technikai biztosítást. A Fegyveres Erők szervezeti struktúrája és a technikai felszereltsége tökéletesítése mértékében megnő a Fegyveres Erők hadtápjának és a vezetési művészetének szerepe háborúban és békében egyaránt.

A háború előtti években fejlődött a csapatok biztosítási rendszere és a vezetési szervek struktúrája. Érezhető változások történtek az egységes káderfeltöltési elvekre való áttéréskor,³⁶ és ez maga után vonta az ellátó szervek centralizációját. 1939 októberében, ezeknek a céloknak megfelelően létrehozták a Vörös Hadsereg Ellátó Csoportfőnökségét, melyet kiemelkedő katonai és pártszemélyiség, A. V. Hruljev irányított, aki nagyon sokat tett a csapatok hadtápbiztosítási rendszerének megjavítására, az ellátó szolgálatok megszilárdítására. Az 1938–1940-es években tökéletesítették a Légierő és a Haditengerészet ellátó és biztosító vezető szerveinek struktúráját. A technikai, műszaki és más szolgálatokat a megfelelő főnökök irányították.

³⁶ 50. éves SZU. Fegyveres Erői. Voenizdat 1968.

A védelmi jellegű intézkedések bevezetését a háborús veszély diktálta, mely a fasiszta Németország részéről állott fenn. 1934-ben a párt XVII. kongresszusa megállapította, hogy „a nemzetközi helyzet megköveteli azoknak a rendszabályoknak az életbeléptetését, amelyek kizárják a váratlanságot és biztosítják a készenléletet a védelemhez.” A XVIII. kongresszus 1939-ben felhívta népünk figyelmét a Vörös Hadsereg és hadiflotta harcképességének megszilárdítására.

A párt határozata a nép akaratát tükrözte. A harmadik ötéves terv kezdetén a védelmi ipar a népgazdaság egyik élenjáró ágazatává vált. 1939-ben lett elfogadva a hatalmas építő program, amely alapján új repülőgép harckocsizó, lövészjármű és más harci technikai eszközöket gyártó üzemek létesítését kezdték meg. Rendkívüli intézkedéseket léptettek életbe az új típusú repülőgépek, harckocsik, hajók, tökéletesített tüzér- és lövészfegyverek előállítására. A fasiszta agresszió veszélyének növekedésével az üzemeket és gyárakat átállították a hadiipari termékek előállítására. A XVIII. pártkongresszus határozatának megfelelően felhalmozták a nyersanyagokat és a hadászati (stratégiai) rendeltetésű anyagokat.

Mint régebben, a párt és a kormány V. I. Lenin útmutatását felhasználta, hogy „a háború megvívásához szilárd, szervezett hadtápra van szükség. A legjobban felszerelt hadsereg is vereséget szenvedhet, ha az nincs jól felfegyverzve, ellátva élelmiszerral és kiképzetlen.”

A háború előtti években népünk az óriási nehézségeket leküzdve, nagy munka hőstetteket véghezvive járult hozzá az ország védelmének előkészítéséhez. Azonban a kezdődő háború nem tette lehetővé rövid idő alatt végrehajtani a hadsereg és flotta átfegyverzését, szervezeti struktúrájának megváltoztatását, amelyeknek befejezését 1942-re tervezték. A védelmi iparnak időre lett volna szüksége az új és nagy mennyiségű fegyverzet legyártására a csapatok és a flotta szükségleteinek kielégítése érdekében.

Az ország készülődött a védelemre. 1939 szeptember 1-én a SZU Legfelsőbb Tanácsa soronkívüli ülése elfogadta az általános hadkötelességről szóló törvényt. Az ellátó szolgálatok és vezető szervek elé az élet teljesen új és bonyolult feladatokat állított. Nehezen találták meg a hatásos utakat és eszközöket azok megoldására.

Nagy vonalakban kialakult az együttműködés az ellátó csoportfőnökségek és az ipar között a haditermékek realizálásában, felhalmozódott a tapasztalat a tervezésben, a tervek teljesítésében és a lehetőségek maximális kihasználásában.

1940 július 22-én a RKKA³⁷ ellátó csoportfőnöksége átszervezésre került az RKKA hadbiztosi csoportfőnökséggé, aminek következtében szélesedett a felhalmozás a megrendelésekre vonatkozóan, javult a kapcsolat a Vezérkarral, az Állami Tervbizottsággal, a népbiztosságokkal, konkrétan meghatározásra kerültek a csapatok élelmiszerral, ruházattal, elhelyezési eszközökkel, kereskedelmi cikkekkel való ellátás funkciói.

A hadtápszolgálatok munkája egyre hatékonyabbá vált. Az 1941-es év első felében végrehajtották az anyagok egységes nyilvántartását a csapatoknál, a hadsereg, a körzeti és központi raktáraknál. Az SZKP KB és a kormány a körzetenként és irányonként lépcsőzendő készletek létrehozásának kérdéseit sajnos a háború kezdetéig nem sikerült teljesen végrehajtani egy sor intézkedést, többek között a biztosító és ellátó szolgálatok centralizálását és azok alapján az egysé-

³⁷ Munkás—Paraszt Vörös Hadsereg (RKKA).

ges mobil hadtáp létrehozását, a csapatok tevékenységének autonóm biztosítására és a manőverező szállítóeszközök rendszerbeállítását. Mindezek negatívan hatottak már a fasiszta agresszió visszaverésének első napjaiban.

Amikor a háború kezdeti szakaszáról beszélünk, keserű szólni a sikertelenségekről, azok következményeiről, és mi az igazságot nem akarjuk elfelejteni, hiszen a hitlerista hadsereg oldalán volt a váratlansági tényező, nagy létszámmal rendelkezett, gépesített volt és már jelentős harci tapasztalattal bírt. A szovjet csapatok megfeszítetten harcoltak a nehéz körülmények ellenére. A magasabb-egységek nem voltak feltöltve szállítóeszközökkel. A hadsereg közvetlen egységek képe bontakoztak szét, front (tábori) hadtáp gyakorlatilag nem volt, a hadseregek ellátását a körzeti, stacionáris bázisok és raktárak végezték. Sok hiányosság merült fel az ellátó és biztosító szolgálatok vezetésében.

A hadműveletek tervezésének alapvető tagozata a front volt, a biztosítás szervezéséé pedig a hadsereg. A hadműveletek hadtápbiztosításának tervezésével foglalkozott a Vezérkar, az összefegyvernemi törzsek, a hadtáp és azok a szolgálatok, amelyek nem voltak egységes vezetési szervezetbe egyesítve. A hadműveletek hadtápbiztosításának konkrét végrehajtása és a tervezési funkció kettéosztása rendkívüli nehézségeket támasztott a csapatok anyagi és más eszközökkel történő biztosításában.

Az ilyen helyzetből kijutni, amikor a hadműveleti-hadászati helyzet is kedvezőtlen a frontokon, és a vezetés szervei meglévő struktúrája nagyon nehézkes volt, mégis azonnali intézkedések foganatosítását kellett végrehajtani.

Az RKKK A. V. Hruljev altábornagy vezetése alatt analizálta az első világháború, a polgárháború hadtápvezetésének szervezését és kidolgozták a hadtápvezetés szervei átszervezésének javaslatát, kialakították az új struktúrát. A javaslatot jelentették a Legfelsőbb Főparancsnoknak, aztán megvizsgálta és jóváhagyta az Állami Védelmi Bizottság (GKO). 1941 július 30-án lett jóváhagyva a „Vörös Hadsereg hadtáp vezetési utasítása a háború időtartamára”, és „a hadtápvezetés szerveinek szervezési vázlatai”, augusztus elsején került aláírásra az a parancs, amely elrendelte a Vörös Hadsereg Hadtáp Főcsoportfőnökség, a frontoknál és a hadseregeknél pedig hadtápcsoportfőnökség létrehozását. A Vörös Hadsereg Hadtáp főnökének és egyidejűleg a Honvédelmi Népbiztos helyettesévé A. V. Hruljev lett kinevezve.

1941 augusztus 19-én rendszeresítették a Léígerő hadtápfőnöki beosztást, akinek alárendeltségébe került: a hadtáp építési és repülőtér építési csoportfőnökség, a hadbiztosi és az üzemanyagellátó osztályok.

1942 májusában megalakították a Haditengerészet Hadtáp Főcsoportfőnökségét, élén a Haditengerészet Hadtápfőnökével, és központosított szolgálatokkal: élelmezési, ruházati, kiegészítő hajó és balesetmentő.

A végrehajtott változások új minőségi tartalommal töltötték meg nemcsak a hadtápvezetés szervei struktúráját, hanem a hadrakelt hadseregek egész biztosítási rendszerét.

Természetesen, az ellátás funkciói megmaradtak a hadtápszolgálatoknál operatív, célirányos jelleggel. A parancsnok elhatározásának megfelelően a hadműveleti tervben a hadtáp szerveire hárult a frontok, hadseregek, hadtestek, hadosztályok anyagi biztosítás szervezésének feladatai, a kommunikációs rendszer felhasználása, a csapatok szállítása, az anyagi eszközök utánszállítása, a sebesültek és betegek hátraszállítása.

A csapatok hadtápbiztosítása általános tervezésével már a törzsek és a hadtáp szolgálatok foglalkoztak, az összefegyvernemi törzsek koordinálták és ellenőrizték a hadtáp tevékenységét. Korábban el volt szakítva a funkciók tekintetében az összefegyvernemi törzsektől a biztosító és ellátó szolgálatok, mindezt sikerült kiküszöbölni a vezetés központosított útjával, és a hadtáp, valamint más biztosítási fajták alapvető elemeinek specializálódásával. Az SZKP KB és a GKO határozata figyelembevételével a vezető szervek átszervezésével valamennyi tagozatban javult a hadtáp munkája és az ország gazdaságának mozgósítása jól hatott a fegyveres harc biztosítására. A népgazdaság és a hadsereg közti kapcsolat elmélyítésére a források szükségletei kielégítésére a GKO tagjai, így N. A. Voznyeszenszkij, A. N. Koszigin, A. I. Mikoján és mások lettek megbízva. Az összes szállítóeszköz-fajták alkalmazásának koordinálására 1942-ben létrehozták Sztálin vezetésével a „Szállítási Bizottságot”.

A SZU Népbiztossága elnöksége mellett létrehozták „a hadsereg és flotta élelmezési és ruházati ellátó bizottságot” és az „össz-szövetségi bizottságot a sérült és beteg katonák ellátására.” A Fegyveres Erők szükségleteinek kielégítése érdekében óriási munkát végeztek a következő népbiztosok által vezetett népbiztosságok: fegyverzeti – D. F. Usztyinov, lőszer – B. L. Vannikov, olajipari – I. K. Szegyin, élelmezésiipari – V. P. Zotov, hús-tejipari – P. V. Szmírnov, textil – I. N. Akimov, könnyűipari – Sz. G. Lukin, feldolgozási – K. P. Szubotyin és mások.

Az RKKK központi hadtápvezetési szervcibe a népgazdaság különböző területeiről magas beosztású vezetők kerültek kijelölésre, így javult a kapcsolat az egyes népbiztosságokkal és minőségileg is jobb lett a csapatok ellátási feladatainak a végrehajtása. A frontok és hadseregek hadrájai élére olyan kimagasló katonai vezetők kerültek, mint V. K. Mordvinov, M. Sz. Hozin, I. K. Szmírnov, V. N. – Kurdjumov, M. A. Reiter és mások.

A. V. Hruļjev visszaemlékezése szerint a Legfelsőbb Főparancsnok fogadta a frontok új hadtápfőnökeit és a következőket mondta nekik (hangsúlyozva), hogy a háború szigorú fegyelmet követel a csapatok ellátásában. Ezt a fegyelmet a frontok és hadseregek hadtápfőnökei szilárd kézzel kötelesek megvalósítani. „Önöknek a saját frontjaik hadtápsávjáikban diktátorkodni szükséges, és azt mindenki köteles elsajátítani.”³⁸

A Legfelsőbb Főparancsnoknak a fenti utasításai gyakorlatilag pontosították a hadtápfőnökök funkcióit, a hadtáptörzsek létrehozását, a front (tábori) és hadsereghadtáp megalakítását, a csapathadtáp szervezésének javítását.

A határmenti ütközetek és kezdeti időszak hadműveleteinek tapasztalatai bebizonyították, hogy a hadtáp és annak vezetése kizárólagos szerepet játszik és a csapatok megbízható hadtápbiztosítása nélkül nem lehet sikerre számítani az erős ellenséggel szemben. A háború megváltoztatta azokat a nézeteket, amelyek szerint a hadtáp szolgálatok személyi állományához nem lehet úgy viszonyulni mint „egyszerű ellátókhöz”. Az előrelátó hadvezérek a hadtáp tábornokait és tisztjeit úgy tekintették, mint a tervezett hadművelet aktív szervezőit és végrehajtóit.

Például G. K. Zsukov, a Legfelsőbb Főparancsnok helyettese szükségesnek tartotta a Vörös Hadsereg hadtáp törzsfőnökét bevonnai a hadműveletek tervei-

³⁸ Voенно—Isztoricseszkiј Zsurnal 1961. 6. szám 70. old.

nek kidolgozásába. A Vezérkar hadművelleti csoportfőnökség által közölt kiinduló adatok alapján a saját apparátusával köteles volt megtervezni a hadtápbiztosítás kérdéseit.

A céloknak megfelelően kidolgozták a front és hadsereg hadtápok felépítésének vázlatát, összeállították a front és hadsereg úthálózat előkészítésének; a vasút igénybevételének, helyreállításának; az élelem, a lótáp, üzemanyag, ruházat, egészségügyi és állategészségügyi anyagok felhalmozásának tervét, kimutatást készítettek a frontoknak, hadseregeknek szükséges hadtáp egységekről, intézetekről, – megrendelést a vasúti szállításra.

A hadtápbiztosítás kérdéseinek ilyen részletes feldolgozása tette lehetővé a hadművelletben a feladatok szervezett végrehajtását. A későbbiekben a hadászati és front hadműveletek tervezése során a hadtáp törzs a Vezérkar utasítása alapján a szolgálatfőnökökkel való egyeztetés után kidolgozta a hadtáp intézkedéseket, meghatározta a front és hadsereg sávhatárokat, az alapvető kommunikációs irányokat, az anyagi készletek felhasználását, a szállítás megszervezését, a kiűrités és más feladatokat a frontok (hadseregek) törzseinek részletesen.

A csapatok anyagi, szállítási, egészségügyi biztosítása megszervezésének felölőssége a front hadtápfőnökökre hárult, a hadtápvezetéssel, a közlekedési és szállítási hálózat felhasználásával, a hadtápszervek, az anyagi eszközök őrzése-vedelme megszervezése mindennapos intézkedéseivel együtt.

A személyi állomány körében kiemelkedő munkát végeztek a hadtáp politikai osztályok, mozgósítottak az önfeláldozó munkára és hőstettre.

Így a hadtápvezetés szerveinek átszervezése felülről lefelé, valamint a front és hadsereg hadtápbiztosító centralizált vezető szervcinek létrehozása a harc feladatok sikeres végrehajtását egyre jobban segítették.

Érthető, hogy az új szervezet „beilleszkedése” nem volt zökkenőmentes. Az ellenség óriási területeket, hatalmas ipari körzeteket – azok termelési lehetőségeikkel együtt – foglalt el. Sikertől a nagy nehézségek közepette, lényegében új haditermelést megkezdni az Uralban, a Kazasztánban, Közép-Ázsiában és Szibériában. A szovjet nép becsülettel kiállta ezt a kemény megpróbáltatást.

A frontra egyre nagyobb mennyiségben érkeztek a technikai eszközök, fegyverzet és más anyagi eszközök. Az ország mindennel ellátta a hadrakelt hadsereget, ami az ellenség legyőzéséhez szükséges.

A csapat új harci és technikai eszközzel való felszerelés mértékében tökéletesedett azok szervezete, a hadműveletek tervezésének és megvívásának módszerei. A fentieknek megfelelően fejlődött a hadtápjá, de nem minden tagozatban egyformán, különösen a központ- és hadművelleti tagozatokban ment végbe jelentős szervezeti változás. *A megoldandó hadászati feladatoktól és államgazdasági lehetőségektől függően az erők és eszközök állománya változott. A fentiekre érezhető hatást gyakorolt a már megszerzett tapasztalat és harctevékenységek méretei is.*

Egy sor példát lehetne felhozni, amikor a GKO tagjai, a fő és központi csoportfőnökségek főnökei megérkeztek a csapatokhoz, helyszínen tanulmányozták a reális helyzetet és megindokolt elhatározást hoztak a frontok hadtápbiztosítására. A Vörös Hadsereg, a frontok és hadseregek hadtáptörzsei feszítetten dolgoztak. Egyeztetették a szolgálatok erőfeszítéseit és koordinálták tevékenységüket a hadművelet folyamán. A hadtáp szolgálatoknak elsősorban a hadtáptörzsen keresztül lehetőségük nyílt az információ megkapására, a híradó eszkö-

zők felhasználására, a harctevékenységek biztosításának korrigálására és effektíven alkalmazni az erőket és eszközöket.

A háború második időszakában a csapatok hadtápbiztosítása megszervezésében már alkotóbban alkalmazták az új elveket és módszereket.

1942 második felétől a frontoknak mélyebb hadtáp körzeteket jelöltek ki, például a Dél-nyugati és doni frontoknak 250 km-ig, a sztálingrádi frontnak 400 km-ig. A hadtápvezetés rendszere lehetővé tette a hadtápegységek és intézetek lényegesen ésszerűbb és a peremvontaltól nagyobb távolságra történő elhelyezését.

Így a Dél-nyugati és a sztálingrádi frontok alapvető raktárai a csapatoktól jelentős távolságra a vasútak mentén települtek, ugyanakkor egy részük a főcsoportosítás érdekében közelebb helyezkedett el a csapatokhoz. Az egészségügyi biztosítás tervezése kiürítő irányonként történt, ahol települtek mozgó-szakkórházak és átvéőhelyek.

A hadműveletek méreteinek növekedésével mind nagyobb segítséget nyújtott a frontoknak a hadtáp és más biztosításokban a hadászati hadtáp. Például a Volga és Don közötti nehéz csaták idején, a Kaukázusért, az Azerbajdzsánban, Grúziában és Örményországban folyt harcok idején szétbontakoztattak egy sor központi raktárt, melyek ellátták a csapatokat és flottát. Új hadtápszervezeteket hoztak létre a csapat és flotta csoportosítások biztosítására az új körletekben.

A hadtápvezetés formái és módszerei állandóan tökéletesedtek a hadrakelt hadsereg időbeni és mind teljesebb biztosítása érdekében. Az 1943-as év támadó hadműveleteinek a tapasztalatai azt bizonyították, hogy néhány bázis és raktár elmaradt a csapatoktól. Ezt indokolta az anyagi eszközök – akkor érvényben lévő – szállítási rendje, vagy az előljáró tagozat raktáraitól a szállítás az alárendelt seregtettek, magasabbegységek szállítóeszközeivel történt.

A támadás gyors kifejlődése következtében a csapat és hadsereg hadtáp elmaradt és nem tudott megbirkózni a feladattal. 1943 júniusában az anyagi eszközök összes fajtájának szállításáért a magasabbegységeknél és egységeknél a felölősséget a GKO az előljáró hadtápfőnökre ruházta.

Az ilyen elhatározás lehetővé tette a szállítóeszközök centralizált felhasználását.

A hadtápvezetés struktúrájában is kiigazításokat hajtottak végre. A GKO 1943 június 9-i határozatával megalakult a Hadtápfőcsoportfőnökség, a Vörös Hadsereg hadtápfőnöke a honvédelmi népbiztos hadtáphelyettese lett, ugyanakkor megalakult a hadtáptörzs, a főnöke a hadtápfőnök első helyettese lett. A hadtápfőnöknek a következők voltak alárendelve: gépkocsi szállító, közúti, hadbiztosi, élelmezési-ellátó, katonai-orvosi csoportfőnökségek, üzemanyag-ellátó, állategészségügyi, pénzügyi, adminisztratív-gazdasági, legénységi nyilvántartó, hadtáp- és ellátó, valamint katonai közlekedési katonai akadémiák, a „Hadtáp és ellátás” szerkesztősége és a személyügyi osztály.

1943-ban kiadták a frontheadtáp munkájának megszervezésére az utasítást és a szolgálatok tevékenységére egy sor segédletet és direktívát. Bebizonyította létjogosultságát az új szervezeti struktúra, az érvényben lévő direktívák, szabályzatok pedig biztosították a hadtápvezetés stabilitását valamennyi tagozatban egyaránt.

A háború harmadik időszakában a katonai vezetők már elég harci tapasztalattal rendelkeztek, lényegesen jobban funkcionáltak a törzsek és más hadtáp

vezető szervek és egyre hozzáértőbb elhatározásokat hoztak a hadműveletek biztosítására.

A háború befejező időszakában a harctevékenységek mind nagyobb mértékben váltak manőverezőbbé. A támadó hadműveletekben egyre szélesebb körben alkalmazták a frontok és hadseregek mozgékony csoportjait, amelyek gyorsan kijutottak az ellenség hadműveleti mélységébe, őket követték, velük mozogtak a mozgékony hadtáp lépcsők. Nagy jelentőségre tett szert a seregtestek és hadosztályok hadászati és hadműveleti manővere. Nőtt a légideszant hadművelet szerepe, folytatódott a honi légvédelmi csapatok tökéletesítése, tevékenykedtek a flotta erői.

A Fegyveres Erők haderőnemei hadtáp vezető szervei a hadtáp erők és eszközök centralizált vezetésének elve alapján fejlődtek, megtartva a szakszolgálatokat.

A fegyveres harc növekvő dinamizmusa a Fegyveres Erők haderőnemei hadtápjától egyre nagyobb mozgékonyt, a hadtáp erők és eszközök óriási manővereit követelték, – felhasználva a szállítóeszközök összes fajtáját, és alkalmazva a felépítés új formáit.

Néhány hadműveletben előfordult, hogy a fronthadtáp két–három, esetleg négy lépcsőben települt, betartva a rejtett vezetés és hadműveleti álcázás szabályait.

G. K. Zsukov, a SZU marsallja koordinálta az 1. és 2. Belorusz frontok tevékenységét, melyről a következőket írja az „Emlékek, gondolatok” című könyvében: „Gigantikus munkát végzett a fronthadtáp, biztosítva a harci technika, lőszer, üzemanyag és élelmiszerek gyors és rejtett szállítását és eljuttatását a csapatokhoz. A terep és más nehézségek ellenére mindent az előírt időpontra végrehajtottak.

Mindkét front csapatai időben ellátásra kerültek a harctevékenységek megvívásához szükséges anyagi eszközökkel.”

A hadászati hadműveletekben a közelebbi és távolabbi feladatok teljesítése rendszerint hadműveleti szünet nélkül került végrehajtásra a háború befejező időszakában.

A hadműveletek hadtápbiztosításának tervezése megkövetelte az előrelátást, így az anyagi eszközkészletek időbeni felhalmozását, a tartalékok elhelyezését a legfontosabb hadműveleti irányokba, és a hadtápvezetés rendszerének megszervezését a magasabbegységeknél, egységeknél, a vasúti, közúti és vízi kommunikációs rendszereknél. Gyakran hoztak létre operatív csoportokat a csapatcsoportosítások hadtápbiztosításának megszervezésére, elsősorban a hadászati irányokban. Például, amikor előkészítették egyik vagy másik hadászati műveletet, a Legfelsőbb Főparancsnokság Főhadiszállása képviselőjének csoportjába – másokkal együtt – tartozott a hadtáp és más főnökségek operatív csoportja is. Az SZH hadtáp operatív csoportját a Távól-Keleten a hadtápfőnök első helyettese, V. I. Vinogradov vezérezredes vezette.

A harctevékenységek Szovjetunió határain túlra történő áthelyezésével új feladatok merültek fel, például hogyan kell használni az európai országok vasút és közútjait, víziútjait, hogyan segítsük a széttrombolt gazdaságok, a mezőgazdaság helyreállítását, stb. Az anyagi eszközök szovjet vasútról a nyugateurópai vasútra történő átrakásának irányítására létrehozták a központi átrakó hadtáp bázisokat, melyek feleltek a sebesültek és betegek átrakásáért is. A felszabadított országok gazdasága és szállítása helyreállításának segítésére speciális csoport-

főnökségeket hoztak létre, melyek az SZH hadtápfőnöke mellett működtek. Például Románia olajkörzeteinek helyreállítására először operatív csoportot, majd csoportfőnökséget hoztak létre.

Ugyancsak csoportfőnökségek működtek a Dombrovszkij, a Felső-Sziléziai, az Alsó-Sziléziai szénmedencékben és Sziléziában is.

A politikai és állami intézkedések teljesítésében részt véve a hadtáp jelentős segítséget nyújtott a SZU területén és azon kívül tevékenykedő partizán mozgalmaknak.

A hadtáppal szoros együttműködésben valósult meg a technikai szolgálatok vezetése. Ebben az időben ezek a szolgálatok: tüzérfegyverzeti, páncélos, műszaki és mások – állandóan fejlődtek.

Ezeknek a biztosításoknak a megszervezésére a központ, hadművelleti és csapathadtáppban megfelelő vezető szervek, javító-helyreállító egységek, intézetek voltak. Munkájukat egységes elvek szerint végezték. A hadtáp és technikai szolgálatok nem voltak egyesítve egy vezető szervben, azonban az erők és eszközök általános felépítési rendszere a front és hadsereg hadtápkörzetekben, felhasználva a centralizált szállítási és kiürítési rendszert, rendelkezve a közös őrzés-védelmi szervezettel, az erők és eszközök egységes egyeztetett telepítési és áttelepítési renddel sikeresen oldották meg saját feladataikat.

Égészében véve a csapatok hadtápbiztosításának egységes tervezése testet öltött a front (hadseregek) parancsnokok direktíváiban (parancsaiban) és a fegyvernemi, szolgálati ág főnökök intézkedéseiben. Ezek a direktívák (parancsok) az alapos feladattisztázás, a körültekintő helyzetértékelés után készültek el, aláírta a parancsnok, törzsfőnök és a parancsnok hadtáphelyettes, bennük meghatározásra került: hol és mikor kell összpontosítani a fő erőkifejtést, melyik hadtápkörzetben (terepszakaszon) kell szétbontakoztatni az erőket és eszközöket, azok áttelepülésének rendje, a kommunikációs hálózat fenntartásának és továbbfejlesztésének sora, a hadművellet folyamán. Továbbá meghatározták a készletek létrehozásának idejét, a fogyasztási normákat, az utanszállítás rendjét, a csapatok egészségügyi, technikai biztosításának, az őrzés-védelemnek, a vezetésnek a feladatait és hadtáp készenlét idejét. A fenti dokumentumok alapján a fegyvernemi és szolgálati ág főnökök tervezték és végezték a saját munkájukat.

A Nagy Honvédő Háború gazdag tapasztalatai a hadtápvezetésben és a más szolgálatokkal való együttműködésben rámutattak, hogy belőlük sokat meg kell őrizni a mára is, és azokat figyelembe kell venni. Magától értetődően figyelembe kell venni, hogy a háború utáni időszakban jelentősen fejlődött a csapatok technikai felszereltsége, változott a struktúrájuk, az új nézetek pedig kihatnak a hadműveletek előkészítésére és megvívására. Különösen hangsúlyozzuk, hogy az előbbiek, a lényeges minőségi változások hatására valamennyi biztosítási fajta jelentősége megnőtt. Annál is jobban, mivel a szervezetlen, mozgékonytalan és technikailag jól felszerelt hadtáp nélkül a korszerű hadsereg és bármilyen hadművelet elképzelhetetlen. Ez a következtetés indokolja a lehetséges háború objektív tartalmát és az, amely megfelel a mai katonai gyakorlatnak. A szolgálatok folyamatosan fejlődnek a szakosodás útján és egyre nőnek az általuk megoldandó feladatok. A korábbiaktól eltérően megjelentek az új technikai és szakszolgálatok.

Ez az adott folyamat teljes mértékben törvényszerű. A csapatok magasfokú technikai felszereltsége szükségessé teszi mind a hagyományos, mind az új elvek, módszerek alkalmazását a biztosításban és a kiszolgálásban. Ez nem valami kam-

pányfeladat, hanem a hadtápszolgálatok mindenapos feszített munkáját követeli meg a fő cél – a csapatok és flotta megbízható biztosítása érdekében.

A korszerű hadtápbiztosítás – megszakítás nélküli és komplex folyamat, mely átfogja a katonai szükséglet több tízezer tárgyait, amelyeket a népgazdaság állít elő állandó mozgás közepette, magába foglalja nemcsak a nomenklatúrába tartozó anyagi eszközöket, de azok óriási méreteit, sőt az alegységek, egységek, magasabbegységek és seregtestek személyi állományát is.

Ezek a sokoldalúan tervszerű, komplex intézkedések megkövetelik a vezetés koordinálását, centralizálását és feszességét.

A végrehajtandó feladatok tartalma és jellege sokszorosan meghaladja azokat, amelyeket a Nagy Honvédő Háború kulminációs időszakában meg kellett oldani. Ezek közé tartozik, hogy állandóan tökéltcsednek a korszerű feladatok megoldásának módszerei, így ez vonatkozik a hadtápvezetésre is, mely szerint kétségkívül értékelni és át kell értékelni a múlt tapasztalatait.

Az elmúlt háború hadtápvezetését és a korszerű követelményeket értékelve nézeteink szerint néhány következtetést lehet levonni.

Mindenek előtt megjegyezzük, hogy a háború előtti nézetek szerint a hadtáp teljes szétbontakoztatása a veszélyeztetettségi időszakban napjainkban új jelentőséggel bír, ami indokolható a hadtáp olyan készenlétben való tartásával, amely garantálja az ország biztonságát és a feladatok sikeres végrehajtását bármilyen bonyolult helyzetben. Az imperialista reakció erőteljesen készül a háborúra. Mai viszonyok között szükséges a múlt tapasztalatait figyelembe venni az állandó meggyőződöttség és a Fegyveres Erők és annak hadtápjá magasfokú harcászultsége érdekében.

Látni kell azonkat a nehézségeket a hadtáp munkájában, melyek a háború kezdetén jelentkeztek. A hadtáp vezető szervek tisztjeinek tudni kell, hogy gondosan kötelesek tanulmányozni ezeket a tapasztalatokat, a hadügy háború utáni fejlődésének folyamatát, a katonai konfliktusok krízises szituációit, a hadtápszolgálatok munkájának megszervezését az anyagi eszközkészletek mozgósítása érdekében.

Ennek érdekében figyelembe kell venni a problémák megoldásának útjait, melyek fokozatosan közelítenek a népgazdaság fejlődési irányai rendszeréhez és struktúrájához, ami feltétlenül azt jelenti, hogy hat a Fegyveres Erők anyagi-technikai bázisának harcászultságára a hadtáp összes tagozataiban egyaránt.

A hadtápkészenlét aktuális feladata az anyagi eszközkészletek fenntartása. A szükséglet FE haderőnemei teljes gépesítése és motorizálása és a hadműveletek méretei és feszítettsége fokozása következtében jelentősen megnőtt. Következésképpen a szükséges készletek csak óriási számokkal fejezhetők ki. Az optimális készletek létrehozása tudományos megokolást igényel. A hadtápvezetés tökéletesítése elősegíti ezeknek a feladatoknak a megoldását.

A háború tapasztalata aláhúzta, hogy a centralizált vezetés a hadtáp valamennyi szférájában leginkább helyes és optimális a meglévő anyagi eszközök operatív és hatékony felhasználása érdekében szükséges. A korszerű hadműveletek dinamizmusával kapcsolatos, hogy a hadtápvezetés centralizálásának problémája nyilvánvalóan csak komplex és célirányos alapokon oldható meg.

Ez a következőkkel indokolható: először szükséges egyeztetni az operatív és effektív hadtápvezetés módszereit a tömegpusztító eszközök harci sajátosságaival, amelyeknek az egyidejű alkalmazása nagy veszteséget okoz és megköveteli

a csapatok és a hadtáp harcckészültségének helyreállítását. Másodsor: a csapatok óriási anyagi eszköz szükségletei, a jelentős veszteségek és rombolások a harctevékenység körzetében megkövetelik az olyan hatékonyabb feladat végrehajtást, minthogy lehet kevesebb hadtáp erővel és eszközzel a feladatokat végrehajtani. És ez teljes mértékben érthető is, hogy a korszerű viszonyok között nem szabad arra számítani, hogy százalékos arányban növelik a hadtáp erőket és eszközöket. Ezeknek és más problémáknak a megoldására keresni kell a hadtáp szervezeti struktúrájának és technikai felszereltségének tökéletesítési lehetőségeit, a Fegyveres Erők hadtápbiztosításában pedig egészében véve alkalmazni kell a korszerű elveket.

Ezen az úton haladva az egyik lehetséges irány a hadtáp egységek és intézetek hadműveleti felépítése és áttelepítése során az effektívebb módszerek alkalmazása, a kommunikációs hálózat gyors helyreállítása, a hadtáp őrzés-védelmének, tömegpusztító fegyverek elleni védelmének fokozása és az anyagi, technikai és más biztosító szolgálatok vezetésének feszes megszervezése.

Igy a hadtáp szervezeti struktúrájának, fejlesztésének meg kell feleni olyan tendenciáknak, mint a mozgékonyosság fokozása, a munkák gépesítési színvonalának emelése; felszabadítani az alsóbb hadtáptagozatokat a nagyon időigényes feladatok elvégzésétől, átadni ezeket a funkciókat a felsőbb hadtáptagozatoknak; növelni a hadtáp állományában a szakcsapatok erőit és eszközeit, azokat, amelyek biztosítják a hadtáp munkáját; és tökéletesíteni kell a hadtáp automatizált vezetését.

A Fegyveres Erők hadtáp vezetése korszerű viszonyok között azt jelenti, hogy biztosítani kell a hadtáp struktúrális és funkcionális egységét, gyakorlati intézkedések végrehajtásánál szigorúan figyelembe kell venni az államunk objektív lehetőségeit.

Mind nagyobb jelentőségre tesznek szert a korszerű módszerek, amelyek segítségével helyesen és előre lehet látni a hadtáp állapotának és struktúrájának változását. Ezeknek a módszereknek az alkalmazása összekapcsolva az elektro-mos számítóeszközökkel, megköveteli az összes tényezőknek a figyelembevételét, amelyek hatnak a hadtápbiztosítás megszervezésére.

Ide tartoznak a Fegyveres Erők és annak hadtápjá fejlődésének, és a hadtápbiztosítás folyamatainak modellezése bármely hadműveletben (harcban).

A cél meghatározása és a modellezés nélkül nem kaphatjuk meg az optimális változatot és ezért nem beszélhetünk a csapatok hadművelet alatti ésszerű hadtápbiztosításáról.

E feladat során figyelembe kell venni a lehetőségeket tekintve az erős, a technikailag pedig jól felszerelt ellenséget amely hatalmas pusztítóeszközökkel rendelkezik. Ez a feladat is ahhoz vezet el, hogy minden oldalról tanulmányozni kell a hadtápbiztosítás folyamatait, fel kell tárni az új tendenciákat, azok fejlődését, és mindezeket hatékonyabban szükséges alkalmazni a gyakorlati feladatok megoldásában.

Az SZKP és a szovjet kormány állandóan nagy figyelmet fordít társadalmunk életének, minden oldalának vezetésére. Az SZKP XXVI. kongresszusa kimondta: „Következétesen javítani kell a népgazdaság irányítását a termelés növekvő mennyiségét, a gazdasági lehetőségeket, a tudományos-technikai forradalom követelményeit figyelembe véve a fejlett szocializmus gazdasági előnyei és lehetőségei maximális felhasználásával.

Ezek a követelmények érvényesek a Fegyveres Erők hadtápjára is. E feladatok megoldásában mi kötelesek vagyunk – ahogy a SZU honvédelmi minisztere mondta: folytatni a Nagy Honvédő Háború gazdag tapasztalatainak tanulmányozását a hadigazdálkodás és a Fegyveres Erők hadtápbiztosítása területén is. Ezzel együtt a mi kötelességünk felhasználni a következtetéseket, javaslatot tenni a speciális kutatásokra és a háború utáni időszak hadtáp tevékenységének eredményeit fel kell használni a hadművészet nézeteivel együtt a hadtáp építése elveinek kialakítására, széleskörűen alkalmazva a legújabb vezetési eszközöket.